

اصول کارگردانی نمایش

الکساندر دین / پروفیسور لارنس کاررا

ترجمه محمد باقر قهرمانی

نشر قطره

این اثر همان گونه که مترجم به آن اشاره می‌کند، از کتاب‌های معتبر در زمینه‌ی آموزش کارگردانی در کشور آمریکا در قرن بیستم بوده است. کتابی مبتنی بر آموزش‌های الکساندر دین در بخش درام در دانشگاه یل Yale که در اوایل دهه چهل میلادی به چاپ رسیده و پس از آن با اصلاحات تم‌هایی که پروفیسور لارنس کاررا بر آن اضافه کرد مرتباً تجدید چاپ شده است و از مهم‌ترین کتاب‌های مرجع در تدریس کارگردانی است. کتاب بر محور اصول و مبانی کارگردانی براساس حال و هوای تئاتر معاصر و محدود کردن خلاقیت کارگردان نوشته شده است. مؤلفان معتقدند که علی‌رغم وجود قالب‌ها و شکل‌های اجرایی و احتمالاً غیر عادی نمایش، مقدمات اصلی و اساسی کارگردانی نمایش پابرجا هستند.

با توجه به اینکه مطالب این کتاب بیشتر بر اساس سالن نمایش قاب صحنه تنظیم شده است بخش شش، راهنمایی برای انطباق مطالب مطرح شده بر روی صحنه‌های میدانی و چندسویه است. در بحث ترکیب‌بندی اشاره می‌شود که:

... جدا از اینکه تمایش چه قدر واقع‌گرایانه یا طبیعت‌گرایانه است کارگردان باید همیشه به این پرسش که چه کسی در صحنه دارد صحبت می‌کند، از طریق دسته‌بندی در صحنه، به خوبی پاسخ دهد. هیچ بهانه‌ای برای نداشتن تأکید، تأکیدی که باید از نفری به نفر دیگر، هم‌زمان با پیشروی صحنه تغییر کند، وجود ندارد و ممکن است حتی روی چند نفر هم زمان تأکید شود. با استفاده از روش‌های گوناگون تأکید بر شخصیت‌های یک نمایش، و نه تنها استفاده از یک روش خاص، از ایجاد یکنواختی غیرخلاق در نمایش جلوگیری می‌شود. از این رو کارگردان باید از همه راه‌های ترکیب‌بندی ممکن استفاده کند تا تأکید مناسب را بر فرد صحبت‌کننده یا شخصیت اصلی و تأکید نسبی را بر افراد دیگر گروه به نسبت اهمیت‌شان به نفر تأکید شده ایجاد نماید.

تفکر درباره کارآیی تأثیر کارگردان در کل روند اجرای نمایش، با توجه به مسئولیت‌های وی، به خصوص برای کارگردانان جویای نام که می‌خواهند به صورت حرفه‌ای موفق باشند، قابل تأمل است و ضروری است که کارگردان ساختار دراماتیک و نمایشنامه‌نویسی و فرهنگ، اخلاق، رسم و رسوم و قراردادهای تئاتری و روح زمان را بشناسد. کارگردان با توجه به آنکه هنر نمایش دربرگیرنده تمامی بخش‌های تولید و اجرا است، باید قادر باشد با طراحان ارتباط پیدا کند، یعنی باید شناخت و درک کافی از صحنه، لباس، آرایه و نورپردازی و تمامی مسائلی که در پشت صحنه روی می‌دهد داشته باشد. آشنایی با دیگر هنرها و داشتن زمینه‌ی محکم در علوم انسانی، بی‌تردید در غنی‌تر کردن آثار او کمک خواهد کرد. در نتیجه کارگردان برای کار با بازیگران باید دقیق و حساس باشد. باید نسبت به فرآیند کامل بازیگری تعلیم دیده باشد. اگرچه متن کتاب حاضر بیشتر به جنبه‌های بصری و کارگردانی نمایش می‌پردازد، اما به هیچ وجه نباید فکر کرد که ملاحظات مربوط به متن و بازیگری در درجه دوم قرار دارند: بازیگری و کارگردانی به یک صورت کار می‌کنند.

کتاب حاضر که تحت عنوان اصول کارگردانی نمایش به چاپ رسیده است در شش بخش به مباحث زیر می‌پردازد: بخش نخست: مقدمات درام و نمایش به عنوان هنر، (عملکرد کارگردان)

بخش دو: اصول پایه (کارگردان و تحلیل نمایش، فنون پایه‌ای بازیگری، رسانه کارگردان)

بخش سه: پنج اصل کارگردانی نمایش (ترکیب‌بندی، تصویرسازی، حرکت، ریتم)

بخش چهار: کار کردن با بازیگر (انتخاب بازیگر)

بخش پنج: کارگردانی نمایش (مقدمات لازم برای اجرای یک نمایش، تمرین و به روی صحنه بردن نمایش)

بخش شش: کاربرد در دیگر فضاها و اشکال تئاتری (صحنه‌های میدانی و چندسویه)